

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 2024 р. №

СТРАТЕГІЯ
продовольчої безпеки України на період до 2027 року

Загальна частина

Ця Стратегія визначає цілі, завдання та основні напрями державної політики у сфері продовольчої безпеки, а також очікувані результати, заходи щодо проведення моніторингу реалізації Стратегії.

Стратегію розроблено з метою реалізації Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392, та на виконання Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”.

Правовою основою Стратегії є Конституція, закони України, а також міжнародні договори, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України.

Опис проблем, які зумовили прийняття Стратегії,
і нормативно-правових актів, що діють у сфері
забезпечення продовольчої безпеки України

Збройна агресія Російської Федерації проти України (далі — збройна агресія) спричинила загострення продовольчих проблем не тільки в Україні, а і в багатьох регіонах світу.

Бойові дії, що ведуться Російською Федерацією на території України, вкрай негативно вплинули на функціонування існуючої продовольчої системи, яка забезпечує продовольчу безпеку регіонів та країни в цілому, внаслідок чого:

порушено цілісність ланцюгів постачання сільськогосподарської продукції господарства та харчових продуктів (від первинного виробництва до реалізації продукції споживачеві), а також діяльності із створення доданої вартості в агропромисловому комплексі, пов’язаної з виробництвом, переробленням, розподілом, споживанням і утилізацією (знищенням) харчових продуктів;

ускладнилося проведення посівних кампаній, особливо на територіях, які були деокуповані, на яких відбувалися бойові дії, у зв’язку із значними площами забруднених земель, а також нестачею пального та високими світовими цінами на пальне, агрохімікати, засоби захисту рослин тощо;

вітчизняні аграрії мають обмежені можливості вільно продавати вирощену сільськогосподарську продукцію через блокування Російською Федерацією морських портів України та ускладнену логістику експорту аграрної продукції;

ускладнилося забезпечення базових продовольчих потреб у найбільш постраждалих регіонах країни.

За офіційними даними Глобального індексу продовольчої безпеки, Україна перебуває на останньому місці за станом національного забезпечення продовольчої безпеки серед країн Європи та 71-му місці у світі за підсумками 2022 року. За показником “Доступність продуктів харчування” Україна отримала 48,1 бала із 100 і перебуває на 93-му місці у світі та 26-му місці з 26 країн Європи.

Іншими важливими чинниками, які негативно вплинули на забезпечення продовольчої безпеки країни, є політичні та соціальні бар’єри, інфраструктура постачання, розвиток сільськогосподарських досліджень та стратегія доступу до продуктів харчування.

Найгірший показник української продовольчої безпеки — “Сталість та адаптивність” (43,5 бала із 100 та 94-е місце у рейтингу за Глобальним індексом продовольчої безпеки), що відображає наявність суттєвих проблем стосовно доступу та управління водними ресурсами, а також недоліків у системі управління ризиками.

Єдиний показник, за яким спостерігається краща ситуація, — “Фактор якості та безпечності їжі” (71,3 бала із 100 або 52-е місце у рейтингу за Глобальним індексом продовольчої безпеки). За його оцінками, українці вживають достатньо якісного білка, а харчові продукти загалом є безпечними, хоча раціон середнього українця не відзначається різноманітністю.

Досягти зазначеного рівня за показником “Фактор якості та безпечності їжі” вдалося насамперед за рахунок утвореної в Україні системи безпечності харчових продуктів, яка успішно функціонує, шляхом формування правового поля відповідно до права ЄС у цій сфері та запровадження суворого контролю за дотриманням його вимог.

Водночас у тих країнах світу, продовольче благополуччя яких забезпечується переважно або повністю за рахунок імпорту аграрної продукції, загострення продовольчої проблеми є значним, а в деяких державах досягло критичного рівня. Збройна агресія може приректи значну частину людства на голод і бідність, зокрема в Африці та на Близькому Сході.

Через збройну агресію відбулося блокування логістичних каналів збуту, що призвело до значного зниження обсягів експорту української аграрної продукції до країн Азії та Африки, Китайської Народної

Республіки, що потребуватиме активізації переговорного процесу, що сприятиме відновленню експортного потенціалу України.

Таким чином, збройна агресія стала глобальним випробуванням для продовольчої безпеки не тільки для нашої країни, а і для всього світу та може спричинити політичну нестабільність у десятках країн світу.

Основними проблемами функціонування агропромислового комплексу, які виникли через збройну агресію, є:

часткове або повне руйнування об'єктів критичної інфраструктури, сільськогосподарських господарств та виробництв продуктів харчування;

зменшення кількості виробленого продовольства на діючих підприємствах;

руйнування логістичних ланцюгів;

відсутність програм державної підтримки, спрямованих на відновлення зруйнованих виробництв продовольчих товарів, трансформації продовольчих систем відповідно до вимог ЄС, податкового та митного стимулювання;

наявність критично великої кількості потенційно небезпечних через замінування або хімічно забруднених важкими металами земель сільськогосподарського призначення, яка, за оцінкою експертів Світового банку, становить 30 відсотків;

руйнування системи зрошення південних регіонів площею близько 500 000 гектарів, а також руйнування інфраструктури (підтоплення елеваторів і портових терміналів), втрата водних біоресурсів у Дніпрі через підлив Каховської гідроелектростанції.

Також одним з важливих чинників, які негативно вплинули на забезпечення продовольчої безпеки країни, зокрема в особливий період, є відсутність діючої системи державних резервів. Для стабілізації критичної ситуації із забезпеченням продовольчої безпеки на початку повномасштабного збройного вторгнення Російської Федерації було прийнято ряд рішень Кабінету Міністрів України, зокрема постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2022 р. № 185 “Деякі питання здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для задоволення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану” (Офіційний вісник України, 2022 р., № 25, ст. 1267) та від 20 березня 2022 р. № 328 “Деякі питання забезпечення населення продовольчими товарами в умовах воєнного стану” (Офіційний вісник України, 2022 р., № 26, ст. 1415, № 28, ст. 1537, № 54, ст. 3177; 2023 р., № 30, ст. 1660).

Для оцінки продовольчої безпеки України необхідно визначити критерії продовольчої безпеки з урахуванням сучасних світових тенденцій, індикаторів, за якими оцінюється стан продовольчої безпеки за визначеними критеріями, та методики розрахунків індикаторів.

Індикаторами продовольчої безпеки є кількісні та якісні характеристики стану, динаміки і перспектив фізичної та економічної доступності харчових продуктів для всіх соціальних і демографічних груп населення, рівня та структури їх споживання, якості та безпечності продовольства, стійкості та ступеня незалежності внутрішнього продовольчого ринку.

Критеріями продовольчої безпеки є граничне (порогове) значення індикатора продовольчої безпеки, що є межею, поза якою виникає продовольча загроза.

Надійне забезпечення населення країни продовольством та збереження ресурсних можливостей для досягнення такої цілі майбутніми поколіннями має стратегічне значення, оскільки від цього залежить не лише продовольча, а і національна безпека України.

Визначені проблеми потребують залучення для їх розв'язання всіх державних органів разом з міжнародними організаціями.

Викликами та загрозами у забезпеченні продовольчої безпеки, які можуть істотно знизити її рівень, є:

економічні ризики, які пов'язані із загостренням конкуренції на світовому продовольчому ринку, волатильністю світового розвитку аграрного виробництва, викривленням конкурентної ситуації внаслідок поширення протекціоністських заходів, посиленням закритості суспільства та залежності економіки від зовнішніх викликів, ймовірністю зниження доходів виробників внаслідок відсутності доступу до кредитних ресурсів та державних програм підтримки виробників сільськогосподарської продукції, підвищенням податкового навантаження, низьким рівнем заінтересованості місцевої влади в реалізації механізмів державно-приватного партнерства, недостатньою динамікою інноваційної активності малих та середніх сільськогосподарських виробників;

ризики, які пов'язані із загрозою збройної агресії та її наслідками, техногенні катастрофи, надзвичайні ситуації державного рівня;

технологічні ризики, які пов'язані із стрімким технічним та технологічним прогресом провідних країн, що зумовлює конкурентні переваги у виробництві, зберіганні та транспортуванні харчових продуктів;

екологічні ризики, які зумовлені кліматичними змінами та антропогенним впливом, зниженням запасів води, збільшенням кількості деградованих земель і надмірним застосуванням азотних добрив та засобів захисту рослин, наявністю надмірної розораності земель, порушенням екологічно збалансованого співвідношення земельних угідь, забрудненням ґрунтів небезпечними речовинами та відходами, відсутністю або недостатньою кількістю потужностей (об'єктів) з оброблення, переробки побічних продуктів тваринного походження, збільшенням викидів парникових газів, поширенням використання екологічно небезпечних

технологій, речовин, матеріалів і неконтрольованим вивільненням генно-модифікованих організмів у навколишнє природне середовище, наявністю інцидентів та забрудненням земель вибухонебезпечними предметами, негативним впливом вибухонебезпечних речовин;

інфраструктурні ризики, які зумовлені недосконалістю національної транспортної та ринкової інфраструктури, дослідницької та інноваційної інфраструктури, недостатньою кількістю спеціально обладнаних місць зберігання продукції та холодильного обладнання;

недостатня державна підтримка виробництва сільськогосподарської продукції та харчових продуктів;

ризики для продовольчої безпеки, зумовлені негативними змінами факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, наслідком дії яких може бути зниження рівня продовольчої безпеки;

нестабільність продовольчих систем через низьку мотивацію сільськогосподарських товаровиробників до розширеного виробництва, нарощування виробництва в окремих сегментах ринку сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, в яких не забезпечуються раціональні норми споживання окремих видів продовольчих товарів;

зовнішні та внутрішні політичні ризики, викликані здійсненням заходів, які деформують внутрішні та зовнішні ланцюги створення доданої вартості;

соціальні загрози, зумовлені зростанням рівня безробіття, зниженням доходів або виникненням гуманітарних проблем, нелегальною міграцією населення, що призводить до скорочення внутрішнього споживання та/або виникнення гострої та/або помірної загрози продовольчій безпеці.

У разі наявності ризиків або загроз у забезпеченні продовольчої безпеки Кабінет Міністрів України вживає відповідних заходів державного регулювання для їх нівелювання або подолання.

Правове регулювання у сфері забезпечення продовольчої безпеки України здійснюється відповідно до:

Конституції України;

Указу Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року “Про Стратегію національної безпеки України”;

Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”;

Указу Президента України від 7 лютого 2022 р. № 41 “Питання національних пріоритетів трансформації продовольчих систем в Україні”;

Указу Президента України від 9 жовтня 2023 р. № 681 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 9 жовтня 2023 року “Про стан забезпечення продовольчої безпеки”;

Закону України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”;

Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України”;

Закону України “Про державні резерви”;

постанови Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179 “Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року” (Офіційний вісник України, 2021 р., № 22, ст. 1015);

постанови Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379 “Деякі питання продовольчої безпеки” (Офіційний вісник України, 2007 р., № 93, ст. 3405);

розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 327 “Про затвердження плану заходів забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану” (Офіційний вісник України, 2022 р., № 39, ст. 2114);

розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2022 р. № 771 “Про схвалення Стратегії реформування системи державного матеріального резерву на період до 2025 року” (Офіційний вісник України, 2022 р., № 72, ст. 4366);

міжнародних договорів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України.

Аналіз поточного стану справ у сфері забезпечення продовольчої безпеки України, тенденції та обґрунтування щодо необхідності розв’язання виявлених проблем

Україна є однією з провідних аграрних держав світу, здатною забезпечити продовольством сотні мільйонів осіб на нашій планеті. Повноцінне відновлення функціонування агропромислового виробництва дасть змогу забезпечити не тільки стійку до загроз і викликів продовольчу безпеку України, але і позитивно вплине на стан продовольчих систем багатьох країн світу.

Продовольча безпека України є складовою національної безпеки і оборони України. Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392, передбачено, що для гарантування достатку і безпеки громадян необхідні ресурси, які у разі залучення та ефективного використання зовнішніх джерел можуть забезпечити стале і динамічне економічне зростання. Для цього необхідно, зокрема, реформувати земельні відносини, передбачивши здійснення

заходів з упорядкування обліку земельних ресурсів, забезпечити екологічно орієнтований розвиток агропромислового комплексу та продовольчу безпеку.

З метою забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для підвищення рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина та на підтримку проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладених у Національній доповіді “Цілі сталого розвитку: Україна”, Указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 постановлено забезпечувати дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, однією з яких є подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства.

Національною економічною стратегією на період до 2030 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179 (Офіційний вісник України, 2021 р., № 22, ст. 1015), визначено, що Україна є одним з глобальних центрів продовольчої безпеки, світовим лідером з постачання продуктів харчування з високою доданою вартістю та технологічно інтенсивних сервісів для агропромислового сектору.

Пунктом 2.13 статті 2 Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України” визначено, що продовольча безпека — захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності.

Постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1379 “Деякі питання продовольчої безпеки” (Офіційний вісник України, 2007 р., № 93, ст. 3405) затверджено Методику визначення основних індикаторів продовольчої безпеки та передбачено, що звіт про стан продовольчої безпеки України щороку оприлюднюється Мінекономіки. Для узгодження норм прав у сфері продовольчої безпеки зазначена Методика потребує перегляду.

Також слід зазначити, що продовольча безпека країни за визначенням Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй — це система, яка чітко функціонує для забезпечення всіх прошарків населення харчовими продуктами за прийнятими фізіологічними нормами за рахунок власного виробництва та необхідного імпорту тих продуктів харчування, для виробництва яких відсутні внутрішні умови.

Указом Президента України від 9 жовтня 2023 р. № 681 введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 9 жовтня 2023 р.

“Про стан забезпечення продовольчої безпеки”, план організації виконання якого схвалено на засіданні Кабінету Міністрів України 20 жовтня 2023 року.

Також невідкладним є завдання з реформування системи державних резервів, призначених для задоволення потреб України в особливий період, стратегічних потреб та надання гуманітарної допомоги, оскільки відсутність ефективно діючої системи державних резервів негативно впливає на продовольчу безпеку країни в особливий період.

Для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану міністерствами, іншим центральним органам виконавчої влади, обласними військовими адміністраціями здійснюється виконання плану заходів забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 327 (Офіційний вісник України, 2022 р., № 39, ст. 2114).

До початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації на аграрний сектор економіки припадало близько 20 відсотків внутрішнього валового продукту України і більше 40 відсотків загальних доходів від експорту, близько 15 відсотків загальної чисельності населення України було зайнято в аграрній сфері, внутрішній ринок більш як на 80 відсотків був наповнений продуктами харчування вітчизняного виробництва.

Водночас у 2021 році на зовнішній ринок було поставлено близько 61 млн. тонн зернових, олійних культур і рослинних олій, що еквівалентно річним потребам близько 400 млн. людей.

Через збройну агресію було втрачено частину виробничого потенціалу як у сфері безпосередньо виробництва сільськогосподарської продукції, так і у сфері її переробки, частково або повністю зруйновано сталі ланцюги просування продукції.

Крім того, істотних змін зазнала структура споживання харчових продуктів населенням — як за видами продуктів харчування, обсягами їх споживання, так і за географічним принципом. Через міграцію населення відбулося скорочення фонду внутрішнього споживання, що підвищило конкурентність у всіх сегментах внутрішнього споживчого ринку.

В Україні має місце зниження споживчої спроможності населення, зокрема щодо продовольчих товарів.

За даними Держстату, у 2021 році (останні доступні дані) середньомісячні споживчі сукупні витрати домогосподарств у загальній структурі витрат становили 50,1 відсотка (у 2020 році — 52,7 відсотка).

У структурі грошових витрат домогосподарств на харчування у 2021 році основними як і в попередні роки були витрати на м'ясо і м'ясопродукти — 23,2 відсотка, хліб і хлібопродукти та молоко і молокопродукти — 17,2 і 13,7 відсотка відповідно.

При цьому, за даними Держстату, показник інфляції на споживчому ринку в 2022 році становив 26,6 відсотка, індекс цін на продукти харчування та безалкогольні напої — 34,4 відсотка. Порівняно з 2021 роком у 2022 році споживчі ціни на хліб та хлібопродукти зросли на 30,3 відсотка, на м'ясо та м'ясопродукти — на 24,6 відсотка, на рибу та продукти з риби — на 45,8 відсотка, на молоко — на 18,7 відсотка, на яйця — на 76,6 відсотка, на олію соняшникову — на 14,5 відсотка, на фрукти — на 73,8 відсотка, на овочі — на 51,8 відсотка, на цукор — на 31 відсоток.

У січні — листопаді 2023 р. темпи інфляції на споживчому ринку України уповільнилися та становили 4,4 відсотка. Водночас індекс цін на хліб за зазначений період склав 6,7 відсотка, на м'ясо та м'ясопродукти — 12,7 відсотка, на молоко — 7,3 відсотка, на сир і м'який сир — 5,9 відсотка, на масло — 7 відсотків.

Слід зазначити, що у 2023 році в Україні продовжилося зростання цін на продукти харчування порівняно з іншими групами споживчих товарів, при цьому має місце тенденція до зростання в раціонах харчування населення харчових продуктів високого цінового сегмента.

Таким чином, наслідком збройної агресії є суттєве погіршення показників доступності продовольчих товарів для населення та загальних показників продовольчої безпеки України.

Ситуація на ринку сільськогосподарської продукції та споживчому ринку харчових продуктів стимулює розвиток негативних макроекономічних процесів у країні.

При цьому Україна залишається одним з найбільших експортерів сільськогосподарської продукції у світі.

За даними Держстату, споживання основних видів сільськогосподарської продукції з розрахунку на одну особу у 2023 році очікувано було на рівні попередніх періодів та становило: зернових культур — більше 100 кілограмів (частка імпорту 1,6 відсотка обсягу фонду харчового споживання), олії соняшnikової — 7,4 кілограма (частка імпорту — 0,4 відсотка річного фонду споживання), цукру — 27,7 кілограма (частка імпорту — 1 відсоток річного фонду споживання), м'яса всіх видів — 54,5 кілограма (частка імпорту — 5,6 відсотка річного фонду споживання), яєць — 253 штуки (частка імпорту — 2 відсотки річного фонду споживання), молока — 203,6 кілограма (частка імпорту — 6,1 відсотка річного фонду споживання).

Водночас, за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй, в Україні середнє (за три роки) споживання особою на день протеїну у 2018 — 2020 роках становило 88 грамів (Німеччина — 105, Польща — 108, Румунія — 107, Естонія — 103, Латвія — 96, Литва — 125 грамів), зокрема протеїну тваринного

походження — 42 грами (Німеччина — 66, Польща — 61, Румунія — 53, Естонія — 68, Латвія — 57, Литва — 79 грамів), середнє споживання особою на день жирів за згаданий період в Україні становило 86 грамів (Німеччина — 157, Польща — 130, Румунія — 126, Естонія — 133, Латвія — 135, Литва — 117 грамів), середня енергозабезпеченість раціону проти мінімально необхідного рівня в Україні у 2020 — 2022 роках становила 118 відсотків (Німеччина — 146, Польща — 140, Румунія — 148, Естонія — 127, Латвія — 136, Литва — 137 відсотків).

Відповідно до тенденцій розвитку вітчизняного агропромислового комплексу в середньостроковій перспективі потенціал виробництва агропродукції в Україні може становити до 200 млн. тонн, а зернових та олійних культур — до 150 млн. тонн, що дасть змогу майже удвічі збільшити обсяги експортних поставок сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, готових продуктів харчування.

Крім того, нарощування виробництва рослинницької продукції в Україні стимулюватиме розвиток галузі тваринництва та супутнє виробництво кормів та інших харчових продуктів (білків, спеціальних жирів, глютену, молочної продукції, м'ясної продукції тощо).

Ще один перспективний напрям просування на зовнішньому ринку — виробництво “власних марок” продукції для глобальних торговельних мереж та виробників продуктів харчування.

Український агропромисловий комплекс в короткостроковій перспективі може стати найпривабливішим інвестиційним портфелем, який оцінюється у 57 млрд. доларів.

Найбільшими інвестиційними сегментами будуть відновлювальна енергія та логістика (біометан, іригаційні системи, елеватори, зелена аграрна логістика); готова продукція (фрукти, овочі та продукти їх переробки, молоко та молочна продукція, м'ясна продукція); техніка та ресурси (засоби захисту рослин, добрива, сільськогосподарська техніка, насіння); продукти глибокої переробки (олії та спеціальні жири, білки, крохмаль та глютен).

Враховуючи такі перспективи, пріоритетними будуть програми розвитку виробничої, ринкової та логістичної, зокрема гідромеліоративної інфраструктури, проекти з глибокої переробки сільськогосподарської продукції.

Крім того, враховуючи те, що перспективний інвестиційний портфель буде наповнюватися проектами із залученням як внутрішніх, так і зовнішніх інвестиційних ресурсів, пріоритетним для України є створення сприятливого інвестиційного клімату, спрямованого на забезпечення захисту інтересів інвесторів, запобігання виникненню інвестиційних ризиків, забезпечення максимальної ефективності інвестиційних проектів.

Враховуючи загальний стан продовольчої безпеки, необхідно розробити комплекс заходів з післявоєнного відновлення, спрямованих на відновлення ресурсного потенціалу України для забезпечення як внутрішніх потреб, так і експортних поставок сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, відновлення збалансованого внутрішнього ринкового середовища, а також вжити заходів із забезпечення безпекової компоненти продовольчої безпеки на випадок воєнного стану або надзвичайних ситуацій.

Стратегічні цілі, завдання, очікувані результати та
показники їх досягнення

Ця Стратегія розроблена з метою створення стійкої до загроз системи, яка дасть змогу забезпечити всі групи населення країни безпечними та якісними харчовими продуктами з урахуванням нормативів фізіологічної потреби організму людини в продуктах харчування виходячи з їх хімічного складу та енергетичної цінності за рахунок власного виробництва та необхідного імпорту, що сприятиме формуванню фізично та інтелектуально розвиненої людини.

Показником реалізації Стратегії є забезпечення фізичного та економічного доступу кожної людини до безпечних харчових продуктів у достатній кількості, створення умов для продовольчої незалежності країни, сталого розвитку аграрного сектору економіки.

Стратегічна ціль 1. Наповнення продовольчого ринку шляхом сприяння сталому розвитку виробництва сільськогосподарської продукції та харчових продуктів.

Досягнення цілі передбачається шляхом виконання таких завдань:

розроблення та здійснення заходів підтримки виробників, спрямованих на розвиток галузей агропромислового комплексу, зокрема виробників органічної продукції, що дасть змогу стимулювати нарощування вітчизняного виробництва, насамперед тих видів продукції, споживання яких населенням країни не забезпечено в достатній кількості;

посилення співробітництва з державами — членами ЄС та США, Великою Британією та Канадою, розвиток торговельно-економічної співпраці з країнами Азії (з особливим акцентом на розширенні співробітництва в аграрній сфері з Китайською Народною Республікою), Африки та Латинської Америки, зокрема в рамках проектів, спрямованих на подолання викликів глобальній продовольчій безпеці;

відновлення підприємств харчової промисловості на рівні об'єднаних територіальних громад, адміністративно-територіальних одиниць та держави в цілому в рамках виконання програм регіонального розвитку.

Результативним показником досягнення стратегічної цілі є забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції у постійних цінах 2016 року на 1 гектар сільськогосподарських угідь на рівні 18 тис. гривень на 1 гектар та забезпечення валового виробництва продукції харчової промисловості (без податку на додану вартість), усього — на рівні 21 000 млн. доларів США, що відповідатиме рівню відповідних показників у 2021 році з подальшим зростанням на +5 % та +10 %.

Очікується, що в результаті середньодобова калорійність споживання населенням продуктів харчування підвищиться до 2700 ккал (2021 рік — 2677 ккал). При цьому середньодобове споживання населенням жирів у раціоні харчування становитиме 96 грамів (2021 рік — 95,2 грама), середньодобове споживання населенням протеїнів у раціоні харчування — 83 грами (2021 рік — 82,3 грама), з яких протеїнів тваринного походження — 43 грами (2021 рік — 42,5 грама). При цьому зростання в наступні періоди (13—24 та 25—36 місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану) очікується на рівні +5 та +10 % відповідно.

Стратегічна ціль 2. Забезпечення економічної доступності продовольства для усіх груп населення України

Досягнення цілі передбачається шляхом виконання завдання із запровадження механізмів реалізації ефективного регулювання ринків сільськогосподарської продукції та харчових продуктів.

Результативним показником досягнення стратегічної цілі є те, що за комплексного забезпечення здійснення заходів з наповнення внутрішнього ринку та підвищення його конкурентоспроможності частка витрат на харчування в сукупних споживчих витратах домогосподарств може становити 50 відсотків (2021 рік — 52,6 відсотка) з подальшим (13—24 та 25—36 місяців після припинення чи скасування воєнного стану) зниженням на 5 та 10 відсоткових пунктів.

Стратегічна ціль 3. Забезпечення безпекової компоненти продовольчої безпеки

Досягнення цілі передбачається шляхом виконання таких завдань:

забезпечення формування, розміщення, зберігання та використання у системі державних резервів запасів продовольчих товарів за встановленою номенклатурою для використання у мирний час, а також в особливий період;

забезпечення підвищення стійкості продовольчих систем, відновлення товарних ланцюгів, гарантування доступу до продуктів харчування в умовах надзвичайних ситуацій, захисту від виникнення кризових ситуацій на підприємствах, які сприяють забезпеченню населення харчовими продуктами;

створення систем національного та регіонального моніторингу продовольчої безпеки України;

створення системи виявлення та раннього запобігання виникненню загроз продовольчій безпеці;

пріоритетне розмінування земель сільськогосподарського призначення, усунення наслідків ведення бойових дій;

здійснення заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату;

удосконалення національного законодавства відповідно до права ЄС та забезпечення його реалізації, зокрема щодо здійснення ефективного державного контролю Держпродспоживслужбою, у сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, ветеринарної медицини, здоров'я та благополуччя тварин, карантину та захисту рослин, дотримання вимог біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів.

Результативними показниками досягнення стратегічної цілі є формування системи державних запасів продовольчих товарів, проведення ідентифікації та категоризації об'єктів критичної інфраструктури в секторі "Харчова промисловість та агропромисловий комплекс", створення та функціонування систем національного та регіонального моніторингу продовольчої безпеки України, здійснення заходів з адаптації до змін клімату, приведення національного законодавства у відповідність з правом ЄС у сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, ветеринарної медицини, здоров'я та благополуччя тварин, карантину та захисту рослин, дотримання вимог біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів.

Етапи виконання завдань, спрямованих на досягнення визначених стратегічних цілей

Досягнення визначених цією Стратегією цілей передбачається двома етапами.

Перший етап (2024-2026 роки) передбачає:

виконання операційного плану заходів з реалізації Стратегії;

формування та здійснення заходів щодо підтримки виробників, спрямованих на розвиток галузей агропромислового комплексу, зокрема виробників органічної продукції, що дасть змогу стимулювати нарощування вітчизняного виробництва, насамперед тих видів продукції, рівень споживання населенням країни яких не забезпечений в достатній кількості;

посилення співробітництва з державами — членами ЄС та США, Великою Британією та Канадою, розвиток торговельно-економічної співпраці з країнами Азії (з особливим акцентом на розширенні співробітництва в аграрній сфері з Китайською Народною Республікою), Африки та Латинської Америки, зокрема в рамках проектів, спрямованих на подолання викликів глобальній продовольчій безпеці;

створення системи національного та регіонального моніторингу продовольчої безпеки України;

запровадження механізмів реалізації ефективного регулювання ринків сільськогосподарської продукції та харчових продуктів;

створення системи виявлення та раннього запобігання виникненню загроз продовольчій безпеці;

здійснення заходів щодо запобігання та адаптації до зміни клімату.

Другий етап (протягом 2027 року) передбачає:

виконання операційного плану заходів з реалізації Стратегії;

відновлення підприємств харчової промисловості на рівні об'єднаних територіальних громад, адміністративно-територіальних одиниць та держави в цілому в рамках виконання програм регіонального розвитку;

запровадження механізмів реалізації ефективного регулювання ринків сільськогосподарської продукції та харчових продуктів;

забезпечення формування, розміщення, зберігання та використання у системі державних резервів запасів продовольчих товарів за встановленою номенклатурою для використання у мирний час, а також в особливий період;

забезпечення підвищення стійкості продовольчих систем, відновлення товарних ланцюгів, гарантування доступу до продуктів харчування в умовах надзвичайних ситуацій, захисту від виникнення кризових ситуацій підприємств, які сприяють забезпеченню населення харчовими продуктами;

створення систем національного та регіонального моніторингу продовольчої безпеки України;

пріоритетне розмінування земель сільськогосподарського призначення, усунення наслідків ведення бойових дій;

удосконалення національного законодавства відповідно до права ЄС та забезпечення його реалізації, зокрема щодо здійснення ефективного державного контролю Держпродспоживслужбою, у сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, ветеринарної медицини, здоров'я та благополуччя тварин, карантину та захисту рослин, дотримання вимог біологічної і генетичної безпеки щодо

сілськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованих організмів;

оцінювання реалізації Стратегії, зокрема шляхом:

- аналізу ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування щодо реалізації Стратегії;

- аналізу досягнення очікуваних результатів, визначених Стратегією;

- розроблення та внесення пропозицій щодо подальшого розвитку галузі з визначенням цілей, завдань та очікуваних результатів на наступний період.

Реалізація етапів виконання завдань, спрямованих на досягнення визначених стратегічних цілей, не потребує залучення додаткових фінансових, матеріально-технічних, людських та інших ресурсів, а здійснюється в межах фінансування, визначеного в державних бюджетних програмах, кадрового та технічного забезпечення, наявного в органах державної влади, відповідальних за реалізацію Стратегії.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії

Для досягнення стратегічних цілей Стратегії операційним планом заходів з її реалізації передбачаються конкретні завдання та заходи, відповідальні за їх виконання органи виконавчої влади, а також джерела та обсяги фінансування заходів відповідно до законодавства.

Фінансування завдань і заходів з реалізації Стратегії здійснюється в межах коштів державного бюджету, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяг видатків на реалізацію Стратегії визначається щороку під час складання проектів державного бюджету на відповідний рік з урахуванням реальних можливостей.

Порядок проведення моніторингу, оцінки результатів реалізації Стратегії та звітування

Моніторинг реалізації цієї Стратегії проводиться щороку шляхом узагальнення інформації про результати здійснення заходів, визначених операційним планом заходів з реалізації Стратегії.

Мінагрополітики узагальнює подану міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади інформацію, готує щорічний звіт про стан виконання операційного плану заходів з реалізації Стратегії, в якому порівнюються фактично досягнуті індикатори із запланованими, зазначаються (за наявності) проблемні питання, їх вплив на здійснення заходів та досягнення стратегічних цілей цієї Стратегії (з поясненням причин їх виникнення та зазначенням механізму вирішення), та подає його

щороку до 1 квітня Кабінету Міністрів України, а також оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті.

За результатами щорічного звіту про стан виконання операційного плану заходів з реалізації Стратегії можуть бути сформовані пропозиції щодо актуалізації цієї Стратегії та операційного плану заходів з її реалізації.
